

บทคัดย่อ

168846

- ชื่อภาคนิพนธ์ : การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบในชุมชนท้องถิ่น บ้านปากอึงใต้ ตำบลศรีคอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย จากโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง
- ชื่อผู้เขียน : นายชัตพงษ์ วงศ์พุ่ม
- ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
- ปีการศึกษา : 2548
-

การศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในด้าน 1) เศรษฐกิจ 2) สังคม 3) วัฒนธรรม และ 4) ผลกระทบ ในชุมชนท้องถิ่น อันเป็นผลมาจากโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ได้แก่ ประเทศไทย - เมียนมาร์ - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว - เวียดนาม - กัมพูชา - สาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชนและตัวแทนครัวเรือนตัวอย่างบ้านปากอึงใต้ ตำบลศรีคอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย จำนวน 39 ครัวเรือน โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่และค่าร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านปากอึงใต้เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก แต่มีระบบสาธารณูปโภคที่เกือบครบสมบูรณ์ ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 54.2 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.5 มีอายุ 15-39 ปี ทั้งหมดมีชาติพันธุ์ไทยชนล้านนาและนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 92.7 ได้รับการศึกษาอย่างน้อย ประถมศึกษา แต่ละครัวเรือนมีสมาชิกโดยเฉลี่ย 4.5 คน การย้ายถิ่นของประชากร มีแต่ผู้ย้ายออก โดยเฉลี่ยปีละ 1 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 89.7 มีอาชีพหลักคือ ทำนา ทำไร่ ทำสวน มีรายได้อยู่ระหว่าง 40,001 - 50,000 บาทต่อปี และมีหนี้สินอยู่ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.3 ไม่มีที่ดินทำกิน ทั้งหมดมีทรัพย์สินอื่นๆ ได้แก่ พืชผล วิทยุ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีปัญหา คือ การขาดแคลนแรงงานทางการเกษตรและขาดอาชีพเสริม ด้านความรู้สึกต่อโครงการพัฒนาหกลี้มเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรู้สึกเฉยๆ ที่มีคนต่างถิ่นเข้ามาเที่ยวในชุมชนและรู้สึกดีใจที่มีคนมาร่วมงานประเพณี ส่วนใหญ่ร้อยละ 92.3 รู้สึกเฉยๆ ในการเข้ามาลงทุนค้าขายของคนต่างถิ่นและการเอื้ออำนาจความสะดวกให้กับนักลงทุน และรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้จัดแสดงประเพณีให้นักท่องเที่ยวชม ส่วนใหญ่ร้อยละ 94.9 รู้สึกพอใจต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.3 ไม่เห็นผลดีของโครงการพัฒนาหกลี้มเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เห็นว่าโครงการพัฒนาหกลี้มเศรษฐกิจมีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม

การเปลี่ยนแปลงในชุมชนท้องถิ่นบ้านปากอึงได้จากโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่เคยทราบข้อมูลของโครงการมาก่อน และการระเบิดเกาะแก่งในแม่น้ำโขงเพื่อการเดินเรือ ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง คือ

- 1) ด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดศูยเสียอาชีพหลัก คือการประมงและปลูกพืชไร่ทดแทน มีความสะดวกในการหาซื้อสินค้า และมีรายจ่ายมากขึ้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 92.3 มีรายได้น้อยลง ร้อยละ 76.9 มีการว่างงานมากขึ้น และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีหนี้สินจากการลงทุนประกอบอาชีพ
- 2) ด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่เห็นห่างมากขึ้นในเรื่องความถี่ของการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน และการมาเยี่ยมเยือนพูดคุยของเพื่อนบ้านในชุมชน (ร้อยละ 53.8 และ 71.8 ตามลำดับ) ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสภาพแวดล้อมในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.7 มีความสะดวกในการคมนาคมมากขึ้น ทั้งหมดตอบว่าเรื่องส้วมและขยะถูกสุขลักษณะขึ้นกว่าเดิม และมีปัญหามลภาวะทางอากาศจากไอเสียของยานพาหนะและฝุ่นมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.4 ตอบว่า ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเพื่อนบ้านมีเหมือนเดิม 3) ด้านวัฒนธรรมในเรื่องการอยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตอบว่า มีการเปลี่ยนแปลงงานแสงสว่างจากใช้น้ำมันก๊าดมาใช้ไฟฟ้า และร้อยละ 48.7 เปลี่ยนมาใช้แก๊สเป็นเชื้อเพลิงทำอาหารมากขึ้น ในเรื่องการบริโภค กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.8 รับประทานอาหารสำเร็จรูปมากขึ้น ร้อยละ 10.3 มีการรับประทานอาหารไม่พร้อมกันในครอบครัวมากขึ้น ในเรื่องการแต่งกาย กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตอบว่า มีการแต่งกายเปลี่ยนแปลงเป็นแบบสมัยใหม่ ในเรื่องหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.9 ตอบว่า มีการยึดถือค่านิยมทางวัตถุมากขึ้นกว่าเดิม

ผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นบ้านปากอึงได้จากโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตอบว่า เกิดผลดีในด้านการกระจายความเจริญและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจากระบบสาธารณูปโภค และเทคโนโลยีที่มีความสะดวกมากขึ้น ในด้านความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่แน่นแฟ้นขึ้นจากความสามัคคี ความเสียสละในการร่วมกิจกรรมทางสังคม และการยึดเอาผลประโยชน์ในชุมชนเป็นหลัก และในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น ส่วนผลเสียต่อชุมชน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตอบว่า ไม่มี ความมั่นคงในด้านอาชีพ และรายได้ จากการสูญเสียอาชีพประมง ในด้านวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นที่สูญหายไป จากการขาดความมีเอกลักษณ์และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากปัญหามลภาวะทางน้ำ เสียง และอากาศในชุมชน ปัญหาการพังทลายของตลิ่งริมฝั่งแม่น้ำ ปัญหาระบบนิเวศน์ในแม่น้ำขาดความสมดุลรวมถึงการทำลายทัศนียภาพอันสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาการสูญพันธุ์ของพืชพันธุ์ธรรมชาติและสัตว์น้ำในท้องถิ่น ความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำ และการทำลายป่าเพื่อขยายพื้นที่ทางการเกษตร

168846

ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษาต่อโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่ม
แม่น้ำโขง มีดังนี้คือ 1) การพัฒนาเศรษฐกิจควรคำนึงถึงเรื่องผลกระทบต่อชุมชน โดยเฉพาะในด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อด้านอาชีพ และวัฒนธรรมของคนในชุมชน และ
2) ภาคส่วนต่างๆของสังคมควรร่วมมือกันหาแนวทางในการกำหนดพื้นที่และรูปแบบกิจกรรม
ทางด้านเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับศักยภาพของชุมชน และมีการฟื้นฟูสภาพต่าง ๆ ที่เสื่อมโทรมใน
ชุมชนด้วย

ABSTRACT

168846

Title of Research Paper : Change and Impact on Ban Pak-ing Tai Community, Tambol Sri Donchai, Chiangkhong District, Chiangrai Province of the Mae Kong Subregion Economic Development Cooperation Project

Author : Mr. Tatphong Wongphoom
Degree : Master of Arts (Social Development)
Year : 2005

The study aimed to find out the economic, social, cultural changes in Ban Pak-ing Tai Community and the impact on the community of the Mae Kong River Subregion Economic Development Cooperation Project. The members of which are Thailand, Myanmar, The People's Democratic Republic of Laos, Vietnam, Cambodia and The Republic of China. Structured interview was conducted to collect the data from community Leaders and 39 household representatives in Ban Pak-ing Tai Community, Tambol Sri Donchai, Chiangkhong District, Chiangrai Province. Descriptive statistics, i.e., frequency and percentage were used to describe the data.

Ban Pak-ing Tai is a small community but its public utilities system is almost complete. Most of the population are female (54.2%). About 51.5% are 15-39 years old. All are Thai Yuan Lanna and are Buddhists. About 92.7% are educated at least primary school. Each household has average 4.5 members. On average, there is one person emigrating each year.

Most of the samples were in agriculture (89.7%) and earned 40,001-50,000 bath a year. They had a dept of 20,001-30,000 baht. About 48.7% did not have their own land. All of them had other assets, such as, electric fans and radios. The problem that they encountered was lack of agricultural labor and additional occupation. On attitude toward

168846

Greater Mae Kong Subregion Economic Cooperation , All of the samples felt indifferent when people from outside visited their community and felt gald when people join their festivals. Most of them, or 92.3%, felt indifferent when people from outside came to invest in their community and are willing to facilitate investors. They felt honored to perform traditional shows for tourists to see. Most (94.9%) were satisfied with the way tourists dressed themselves. Most of the samples, or 92.3%, did not perceive a good side of the Project. All of them perceived project's negative impact on environment.

Changes in the community as a result of the Mae Kong Subregion Economic Development Cooperation Project. All the samples did not have any information about the project before. Explosion of islets and reefs in the Mae Kong river for shipping brought about the following changes in the community: 1) Economy All the samples lost their primary occupation ,i.e., fishing and they had to do plantation. Although it was convenient to buy goods, they had more spendings. About 92.3% had lower income. About 76.9% said that there was more unemployment. And all of the samples were in dept due to occupational investment 2) Social life there was distant social relations. They talked less frequently to their neighbors (53.8%) and the people in the same community visited each other less often (71.8%). Regarding social and environmental change in the community, most of the samples (89.7%) were more convenient in transport. All said that sanitation became better, although there was more air pollution due to fume and dust. About 74.4% said that there was not change in the hospitality in term of helping to their neighbors. 3) Culture All said that in the houses there was change from the use of kerosene to electricity for lighting. About 48.7% changed to natural gas for cooking. As for eating, most of the sample (53.8%) ate more ready-made food. About 10.3% said that in a few family some members were more have meals before others. Regarding clothes, all of them dressed themselves in modern style. Nearly all (94.9%) were more hold on to materialism in their living.

Impact on the Ban Pak-ing Tai Community of the Mae Kong Subregion Economic Development Cooperation Project All the samples said that the project was

168846

good because it distributed prosper and help develop infrastructure, public utilities and technology. They were more convenient to travel. They added that people in the community had closer relations because they devoted themselves to social activities and considered the community's benefit as the priority.

The bad effect on the community was that there was no economic security (no security in occupation and income) because of the loss of fishing occupation. Also local traditions, customs and cultures were disappearing, resulting in the lack of identity and pride in one's culture. Regarding natural resources and the environment, there were all kinds of pollution water, noise and air pollution in the community. The river banks were also eroded. The ecological system in the river lacked balance. The plants and water animals became extinct. The water quality was degraded. There was deforestation to expand agricultural land.

The researcher's suggestion on the Mae Kong Subregion Economic Development Cooperation Project as follow:

1) In economic development, the impact on the community should be considered especially natural resources and the environment that have been occupational and cultural impact to people in the community.

2) Different sectors of the society should cooperate in setting the zones and the forms of economic activities that suit the community's potential. The deteriorated areas in the community need to be rehabilitated.